

УДК 316.4:323.13(=161.2)

DOI: <https://doi.org/10.17721/2520-2626/2019.24.20>

Ірина Грабовська

кандидат філософських наук, старший науковий співробітник,
Центр українознавства філософського факультету,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ORCID: 0000-0002-7416-9541

Email: grabovskai@ukr.net

ПУТІНІЗМ ЯК КОНФЛІКТОГЕННИЙ ФАКТОР СВІТОВОГО ЗНАЧЕННЯ ТА УКРАЇНСЬКА СПЕЦИФІКА ЙОГО ПРОЯВІВ

Анотація. Аналізується специфіка путінізму як феномена сучасної доби. Наголошується, що аналіз путінізму як феномена і як процесу має теоретичне та практичне значення для сучасного українства та світу в цілому. Це обумовлюється цілою низкою причин. Серед них найсерйозніша - реальна загроза третьої світової війни внаслідок переділу кордонів та зон впливу, яка може бути розв'язана режимом Путіна, спровокувавши глобальний конфлікт. Звертається увага на набуття терміном «путінізм» наукового значення. Констатується, що ще декілька років тому у науковому середовищі України та зарубіжжя велися дискусії про те, чи можна вживати термін «путінізм» у наукових текстах, чи це лише популярне публіцистичне кліше. Уперше цей термін використав у 2000 р. А. Пюнтковський, визначивши «путінізм як вищу стадію бандитського капіталізму в Росії» в однойменній статті. Тоді ж у англомовному середовищі його почав використовувати журналіст Річард Гвін. Сьогодні вже існує певний корпус наукових текстів, де доводиться правомірність вживання цього поняття в науковій аналітиці, як такого, яке описує реально існуюче явище. Акцентується увага на розходженнях у трактуванні цього поняття в англійськомовному, українськомовному та російськомовному сегментах Вікіпедії. Використовуються джерела, які розглядають феномен путінізму з прямо протилежних позицій. Доводиться, що сьогодні путінізм потрібно розглядати як феномен глобального значення, специфікою якого є прагнення світового домінування. Спеціальна увага приділена ролі України та планам неоімперії Кремля щодо знищення української незалежності та самостійності. Робляться висновки, що путінізм сьогодні перетворився на конфліктогенний фактор світового значення, найактуальніший виклик для Заходу і найсерйознішу загрозу для суверенної України.

Ключові слова: конфліктогенність, путінізм, Україна, глобальна загроза, українська специфіка.

Iryna Grabovska

Ph.D. in Philosophy, Senior Research Associate,
Center of Ukrainian Studies, Faculty of Philosophy,
Taras Shevchenko National University of Kyiv

PUTINISM AS A CONFLICTING FACTOR OF WORLD IMPORTANCE AND THE UKRAINIAN SPECIFICITY OF ITS MANIFESTATIONS

Abstract. The specificity of Putinism as a phenomenon of the modern age is analyzed in this article. It is emphasized that the analysis of Putinism as a phenomenon and as a process is of theoretical and practical importance for contemporary Ukrainian and the world at whole. This is due to a variety of reasons. The most serious of these is the real threat of the Third World War as a result of the redistribution of borders and zones of influence that can be unleashed by the Putin regime, provoking global conflict. Attention is drawn to the term "Putinism" of scientific significance. It is stated that several years ago, the scientific environment of Ukraine and abroad debated whether it was possible to use the term "Putinism" in scientific texts, or whether it was just a popular journalistic cliché. This term was first used in 2000 by Andrei Piontkovsky, defining "Putinism as the highest stage of bandit capital in Russia" in the eponymous article. At the same time, journalist Richard Gwynn started using it in English. Today there is already a corpus of scientific texts that proves the validity of the use of this concept in scientific analytics, as one that describes a really existing phenomenon. Attention is drawn to the differences in the interpretation of this concept in English, Ukrainian and Russian segments of Wikipedia. Sources that look at the phenomenon of Putinism from the exact opposite are used. It is argued that today, Putinism must be regarded as a phenomenon of global importance, the specificity of which is the desire for world domination. Special attention is paid to the role of Ukraine and the plans of the Kremlin neo-empire to destruction of Ukrainian independence and authenticity. It is concluded that Putinism today has become a conflicting factor of world importance, the most pressing challenge for the West and the most serious threat to sovereign Ukraine.

Keywords: conflictogenicity, Putinism, Ukraine, global threat, Ukrainian specificity.

Аналіз путінізму як феномена і як процесу має теоретичне та практичне значення для сучасного українства та світу в цілому. Це обумовлюється цілою низкою причин. Серед них найсерйозніша - реальна загроза третьої світової війни внаслідок переділу кордонів та зон впливу,

яка може бути розв'язана режимом Путіна, спровокувавши глобальний конфлікт [7]. Про те, що такий розвиток подій цілком можливий, пишуть чимало сучасних аналітиків як в Україні, так і за її межами. М.Х. Ван Херпен, перу якого належить світовий бестселер «Війни Путіна. Чечня, Грузія,

Україна: незасвоєні уроки минулого», аналізуючи теоретичні підвалини путінізму, вказує на те, що Євразійський союз як головна мета В.В. Путіна, не обмежиться колишніми радянськими республіками. Передбачається повернення Аляски до Росії, приєднання Фінляндії, зростання впливу РФ в Ірані та індійському регіоні [2, с. 120]. Додамо ще Китай та Африку, де Росія останніми роками явно працює над посиленням свого впливу, і картина стає повною. Вимальовуються серйозні підстави для початку світової війни. *Більше того, дехто з відомих сучасних вчених і аналітиків висловлює думку, що третя світова вже розпочалася. І розпочав її режим В.В. Путіна.* Зокрема, ідею про розв'язану неоімперією Кремля третю світову війну, яка має гібридний характер, висловив В. Горбулін у передмові до ґрунтовного наукового дослідження колективу авторів Національного інституту стратегічних досліджень «Світова гібридна війна: український фронт». В. Горбулін пише: «Сьогодні людство стоїть перед викликом гібридних війн, подобається нам це чи ні. Саме такі війни породжують формування нового гібридного світу. Або, точніше, гібридного світоустрою. ...Точкою відліку для формування гібридного світоустрою стала агресія Росії проти України. І це не оцінка в дусі романтичного україноцентризму..., це об'єктивний стан питання. Як сараєвське вбивство вивільнило стиснуту пружину глибоких суперечностей і складних процесів, що призвели до Першої світової війни, так і пряма анексія Криму Росією та її дії на Донбасі стали таким самим спусковим гачком для початку нової світової гібридної війни» [4, с. 7]. І далі автор робить однозначний висновок: «Росія в її нинішньому вигляді становить собою загрозу не лише для всіх, хто її оточує, а й для самої себе. І становитиме в майбутньому» [4, с. 11].

Отже, насамперед варто визначитись як із поняттям «путінізм», так і з сутністю цього явища. М.Х. Ван Херпен, аналізуючи складові ідеології теперішньої Росії, зазначав, що «третім стовпом цієї ідеології є значно небезпечніший, ніж два попередні, «путінізм». Це гібрид ідеології постмодерного популізму в стилі Берлусконі, бонапартизму XIX століття та італійського фашизму» [2, с. 21].

Аналітик С. Грабовський акцентує увагу на активному відродженні сталінської міфології в добу путінізму та на її вкрай небезпечному проникненні у масову свідомість сучасних українців [6].

Ще декілька років тому у науковому середовищі України та зарубіжжя велися дискусії про те, чи можна вживати термін «путінізм» в наукових текстах, чи це лише популярне публіцистичне кліше. Уперше цей термін використав у 2000 р. А. Піонтковський, визначивши «путінізм як вищу стадію бандитського капіталу в Росії» в однойменній статті. Тоді ж у англійському середовищі його почав використовувати журналіст Річард Гвін. Сьогодні вже існує певний корпус наукових текстів, де доводиться

правомірність вживання цього поняття в науковій аналітиці, як такого, яке описує реально існуюче явище. До того ж сьогодні цей феномен має не лише локальне, але і глобальне значення.

Чимало дослідників путінізму порівнюють його зі сталінізмом. Так, наприклад, Б. Тейлор наголошує, що сталінізм, як і путінізм ніколи не зводився до «чистої» ідеології. Сталінізм був швидше не чіткою ідеологією, а ще й практикою прийняття та виконання рішень під керівництвом вождя тоталітарного типу. На думку вченого, за аналогією термін путінізм настільки ж є «законним», як і сталінізм [3].

Навіть у такій популярній енциклопедії, як Вікіпедія представлено статті з аналізом феномена, означеного терміном «путінізм». Так в українському сегменті Вікіпедії подано статтю, в якій «путінізм» визначається як термін, що описує «...загальні риси політичного режиму, політичної ментальності та російської державної ідеології, які склалися в Російській Федерації з початку 2000-х років». Зазначається також, що це є відгалуженням рашизму [8]. Під рашизмом розуміється різновид фашизму, притаманний саме сучасній Росії.

Справедливо зазначається, що «спочатку термін використовувався в ЗМІ радше не як науковий, а публіцистичний, з негативною конотацією та часто в принизливому сенсі, як поєднання «закручування гайок» і стагнації в неконкурентоздатній, економічно ослабленій Росії. Згодом, внаслідок власної генези та вивчення явища вченими-політологами, поняття «путінізм» набуло наукового значення і стало синонімом сучасного варіанту фашистської диктатури з урахуванням російських обставин і особливостей та фашизоїдної свідомості або паратоталітаризму, який має тенденцію переходу в тоталітаризм. В сучасній путінській Росії помітні значні фашистські тенденції» [8].

Варто зазначити, що у російському сегменті Вікіпедії характеристика путінізму значно послаблена. «Путинизм — термин, описывающий всю совокупность социально-экономического и политического устройства России первых десятилетий XXI века», - зазначено там. І далі «Путинизм» (англ. Putinism) и «режим Путина» — политические клише, которые используются критически настроенными к президенту России В. В. Путину аналитиками для обозначения политической системы, которая установилась в России после его прихода к власти в 2000 г.» [9].

До речі, в англійському варіанті Вікіпедії «путінізм» порівнюється зі «сталінізмом» і визначається як політична система Росії, що виникла за часів правління Владіміра Путіна. Найхарактернішою ознакою цього режиму є концентрація політичних та економічних важелів держави у «силовиків», найголовнішими серед структур яких є ФСБ, поліція, армія та національна гвардія РФ. Далі йдеться про те, що «"контрольне захоплення" російських державних та економічних

активів було здійснено клікою близьких соратників і друзів Путіна, котрі поступово стали провідною групою російських олігархів, які захопили контроль над фінансовими, медійними і адміністративними ресурсами російської держави». Відбулося обмеження демократичних свобод російських громадян. Чимало сучасних аналітиків та вчених називають теперішню Росію «государство ФСБ». «Сам Путін визнав, що "бывшего сотрудника КГБ не существует" і що "группа сотрудников ФСБ, отправленных работать под прикрытием в правительство, успешно выполнила свою первую миссию"» [13].

Участь теперішньої путінської Росії у міжнародних справах, її відкрита боротьба за «переділ» світу носить яскраво виражений руйнівний характер. До того ж сьогодні «...не існує жодних передумов до того, щоб режим Путіна добровільно відмовився від агресивності у зовнішній політиці, спроб дестабілізації євроатлантичної спільноти і посилення тиску на країни пострадянського простору», - стверджують українські науковці, аналізуючи реалії сучасного існування путінізму [10, с. 403].

Спусковим гачком для теперішнього наростання агресивності Росії після років міжнародної розрядки та розпаду біполярного світу стала видумана «образ» Москви на Захід, який, начеб-то, намагався поставити на коліна «велику страну». Теза не нова, починаючи від слов'янофілів, панславівців, євразійців і неоевразійців та закінчуючи дугінізмом і сьогоднішньою абсолютно оголтілою чорносотенною державною пропагандою, Росія постійно «плекає» в собі «образу» на Європу і західний світ загалом. Зрештою, інакше й не може бути, оскільки «відродження СРСР (як і російської імперської традиції XIX ст.) передбачає повернення до моделі протистояння Росія – Захід як базової підстави російської суб'єктності. Без цього елемента так само важко уявити російську/радянську самосвідомість, як і виправдати експансіонізм РФ на зовнішній арені. До цього додався спекулятивний фактор «образи» путінської Росії на «обман» Заходу, який нібито скористався періодом розрядки для нарощування своїх переваг», - зазначають дослідники [10, с. 402].

Якщо ж послухати пропутінських ідеологів типу В. Ю. Суркова, то картина вимальовується відверто загрозлива, особливо для України як сусідки теперішньої РФ. Адже В.Ю. Сурков стверджує, що «большая политическая машина Путина только набирает обороты и настраивается на долгую, трудную и интересную работу. Выход ее на полную мощность далеко впереди, так что и через много лет Россия все еще будет государством Путина...». Більше того, путінізм визначатиме напрямки розвитку (і то не тільки Росії) не лише в найближчі роки та десятиліття. На

думку цього політичного діяча, усе XXI ст. пройде під знаком путінізму. Адже путінізм, - твердить В. Сурков, – найефективніша ідеологія майбутнього і приклад для «розгубленого» Заходу [11].

Особливістю чи, вірніше, відмінністю української ситуації від усього іншого світу у відношенні до політики путінського режиму є, насамперед, те, що Україна виступає буферною територією між неоімперією Кремля і Заходом, полем випробовування сили з обидвох сторін, зоною відкритого гострого конфлікту у формі війни, і, на жаль, об'єктом, а не суб'єктом міжнародної світової політики. Для України як незалежної суверенної держави це дуже загрозливий розклад. Сподіватися на примирення із путінською Росією смертельно небезпечно для української держави сьогодні. «С 20 февраля 2014 года и до последнего своего вздоха во власти Путин будет неустанно добиваться всеми возможными средствами расчленения и уничтожения ненавистной ему **независимой** Украины, – абсолютно справедливо стверджує А. Піонковський. – После провала лобового плана создания "Новороссии" из 10-12 областей Украины Кремль избрал более изощренный сценарий – впихнуть, ничего в ней не меняя, раковую опухоль Лугандонии в политическое тело Украины» [1].

До того ж, як стверджує В. Ткаченко: «Так званий сусідський імперіалізм із постійним втручанням у внутрішні справи суміжних держав для Росії – практика буденна. Її інформаційна політика побудована на брехні й виправданні насильства, культивуванні у російському суспільстві психології масового побутового цинізму. Приміром, російські ЗМІ постійно іронізують з приводу самостійності України, іменуючи її громадян не інакше як «украї» чи «україни». За цим стоїть ще й рафінований цинізм прихильників так званої *realpolitik*, котрі розглядають Україну як «задній двір» імперської Росії, на якому, мовляв, слід, врешті рещт, «навести порядок»» [12, с. 13].

Стан загроженої державності – така реальність існування сучасної України. «Загроза неоколонізації України, яка розглядається як принципово важлива складова відроджуваної В.В. Путіним Російської імперії в кордонах 1913 р., що, у свою чергу породжує цілу низку внутрішніх загроз для самої української держави. Серед них найсерйознішими є: сепаратистські рухи на теренах України, економічна нестабільність держави, конфліктизація українського соціуму, збільшення еміграційних потоків з території України, корупція та все ще неподоланий постколоніальний стан у житті української спільноти. Серед зовнішніх загроз, окрім існування імперської налаштованої РФ, найсерйознішими на сьогодні є: можливість відкритої широко-масштабної війни Росії проти України; зменшення підтримки України з боку західних партнерів та у

світі в цілому; зростання антиукраїнських настроїв та рухів з боку інших (окрім РФ) сусідів України, можливість висування з їхнього боку територіальних претензій до України; зменшення обсягів ідеологічної, політичної та фінансової допомоги з боку країн-донорів через розчарування у життєспроможності української держави тощо. Існує і низка швидкоплинних повсякденних викликів, з якими зіштовхується країна. Серед них – реальна ситуація в зоні відкритого протистояння та наростання масового незадоволення в середині країни» [5, с. 6].

Сьогодні стало очевидно, що декілька річне обговорення «мінських домовленостей» поза усілякими сумнівами доводить, що Москва не збирається виконувати ключові положення цих угод: вивід своїх військовиків та найманців з окупованих українських територій, як і не входить у плани Путіна повернення Україні контролю над власними кордонами. «Единственная цель Москвы – легализация и дальнейшее расширение созданного ею на территории Украины военно-террористического плацдарма», – стверджує А. Пionтковський.

Таким чином, сьогодні путінізм є конфлікто-генним фактором світового значення і найсерйознішою загрозою для суверенної України як найактуальнішого суб'єкта неімперської агресивної політики сучасного Кремля.

1. Андрей Пионтковский: партнеры у украинского эксперта в Версальском дворце будут отменны. URL: <https://www.kasparov.ru/material.php?id=5DA2F7B68269E> (дата звернення: 5.11.2019).

2. Ван Херпен М.Х. «Війни Путіна. Чечня, Грузія, Україна: незасвоєні уроки минулого». Х.: Віват, 2016. 304 с.

3. Гальперович Д. «Кодекс путінізму»: книга об основах нинішнього російського режиму. URL: <https://www.golos-ameriki.ru/a/code-of-putinism-book-launch/4511160.html> (дата звернення: 5.11.2019).

4. Горбулін В. Передмова. *Світова гібридна війна: український фронт: монографія*. Харків: Фоліо, 2017. С. 7-12.

5. Грабовська І.М. Україна в умовах сучасних загроз та зарубіжне українство: точки взаємодії. *Монографія Pokonferencyjna «Science, Research, development. State and law».*#4. Іспанія, Барселона, 2018. С. 6-8.

6. Грабовський С. Убити Сталіна, інакше його міфи вб'ють нас: Соціальна міфологія «найкращого друга фізкультурників» і його послідовників. К.: Видавничий дім «Стилос», 2019. 503 с.

7. Див. про це детальніше: Грабовська Ірина. Філософські витоки та сенс путінізму. *Вісник КНУТШ. Серія: «Українознавство»*. 1(18)/2016. С. 13-17.

8. Путінізм. *Вікіпедія*. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D1%83%D1%82%D1%96%D0%BD%D1%96%D0%B7%D0%BC...>

(дата звернення: 5.11.2019).

9. Путінізм. *Вікіпедія*. URL: <http://cyclowiki.org/wiki/%D0%9F%D1%83%D1%82%D0%B8%D0%BD%D0%B8%D0%B7%D0%BC> (дата звернення: 5.11.2019).

10. Режим Путіна: перезавантаження-2018 / М. М. Розумний (заг. ред.), Я. В. Бережний, І. В. Валюшко, Р. В. Власенко, Д. М. Горєлов, В. С. Караваєв, А. В. Лепіхов, І. А. Павленко, В. О. Семенов, О. В. Снігир. Київ: НІСД, 2018. 480 с.

11. Сурков В.Ю. Долгое государство Путина. *Новая газета*. URL: http://www.ng.ru/ideas/2019-02-11/5_7503_surkov.html (дата звернення: 5.11.2019).

12. Ткаченко В. «Путінізм»: шовінізм постсоветского реванша. Київ: Знання України, 2015. 115 с.

13. Putinism. *Wikipedia*. URL: <https://en.wikipedia.org/wiki/Putinism> (дата звернення: 5.11.2019).

References

1. *Andrej Piontkovskij: partnery u ukrainskogo eksperta v Versalskom dvorce budut otmennye* [Andrey Piontkovsky: partners at the Ukrainian expert in the Palace of Versailles will be excellent]. URL: <https://www.kasparov.ru/material.php?id=5DA2F7B68269E> (in Russian). (Last accessed 5.11.2019).

2. Van Herpen M.H. (2016). *Vijni Putina. Chechnya, Gruzija, Ukrajina: nezasvojeni uroki minulogo* [Putin's War. Chechnya, Georgia, Ukraine: Lessons Learned from the Past]. H.: Vivat. 304 s. (in Ukrainian).

3. Gal'perovich D. «Kodeks putinizma»: kniga ob osnovakh ny'neshnego rossijskogo rezhima [“The Code of Putinism”: a book on the foundations of the current Russian regime]. URL: <https://www.golos-ameriki.ru/a/code-of-putinism-book-launch/4511160.html> (in Russian) (Last accessed 5.11.2019).

4. Gorbulin V. (2017). *Peredmova* [preface]. *Svitova gibrydna vijna: ukrajins'kyj front: monografiya*. Harkiv: Folio. S. 7-12 (in Ukrainian). (Last accessed 5.11.2019).

5. Grabov's'ka I.M. (2018). *Ukrayina v umovax suchasny'x zagroz ta zarubizhne ukrajinstvo: tochyky' vzayemodiyi* [Ukraine in the face of modern threats and foreign Ukrainians: points of interaction]. *Monografiya Pokonferencyjna «Science, Research, development. State and law».*#4. Ispaniya. Barselona. S. 6-8. (in Ukrainian).

6. Grabov's'kyj S. (2019). *Uby'ty` Stalina, inakshe jogo mify` vb'yut` nas: Social'na mifologiya «najkrashhogo druga fizkul'turny'kiv» i jogo poslidovny'kiv* [To kill Stalin, otherwise his myths will kill us: The social mythology of the "best friend of sportsmen" and his followers]. K.: Vy'davny'chy'j dim «Sty'los». 503 s. (in Ukrainian).

7. Dy`v. pro ce detal`nishe: Grabovs`ka Iry`na. (2016). *Filosofs`ki vy`toky` ta sens putinizmu* [The philosophical origins and meaning of Putinism]. *Visny`k KNUTSh. Seriya: «Ukrayinoznavstvo»*. Vol.1(18). S. 13-17. (in Ukrainian).

8. *Putinizm* [Putinism]. *Vikipediya*. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D1%83%D1%82%D1%96%D0%BD%D1%96%D0%B7%D0%BC...> (in Ukrainian). (Last accessed 5.11.2019).

9. *Putinizm* [Putinism]. *Vikipediya*. URL: <http://cyclowiki.org/wiki/%D0%9F%D1%83%D1%82%D0%B8%D0%BD%D0%B8%D0%B7%D0%BC> (in Russian). (Last accessed 5.11.2019).

10. *Rezhy`m Putina: Perezavantazhennya-2018* [Putin Mode: Reboot-2018]. (2018) / M. M. Rozumny`j (zag. red.), Ya. V. Berezhny`j, I. V. Valyushko, R. V. Vlasenko, D. M. Goryelov, V. S. Karavayev, A. V. Lepixov, I. A. Pavlenko, V. O. Semenenko, O. V. Snigy`r. Ky`yiv : NISD. 480 s. (in Ukrainian).

11. Surkov V.Yu. *Dolgoe gosudarstvo Putina* [Putin's long state]. *Novaya gazeta*. URL: http://www.ng.ru/ideas/2019-02-11/5_7503_surkov.html (in Ukrainian). (Last accessed 5.11.2019).

12. Tkachenko V. (2015). «*Putinizm*»: *shovinizm postsovetskogo revansha* ["Putinism": chauvinism of the post-Soviet rematch]. Kiev: Znannya Ukrayini. 115 s. (in Ukrainian).

13. *Putinizm* // *Wikipedia*. URL: <https://en.wikipedia.org/wiki/Putinism> (Last accessed 5.11.2019).

УДК: 327.351.746

Тетяна Кацевич

студентка 2 курсу магістратури,
спеціальність «Політологія», філософський факультет,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ORCID: 0000-0003-4184-1693

Email: katsevych@i.ua

Ірина Федорченко

кандидат філософських наук, доцент кафедри психології,
Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»

ORCID: 0000-0001-9386-338x

Email: ira_f@bigmir.net

ЄВРОПЕЙСЬКА ПОЛІТИКА БЕЗПЕКИ ТА РОЛЬ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ (РАДА ЄВРОПИ, ОБСЄ, ЄС) У ВИРІШЕННІ КОНФЛІКТУ НА СХОДІ УКРАЇНИ

Анотація. Ситуація в Україні викликає занепокоєння міжнародної спільноти, починаючи із січня 2014 року, і залишається центральною проблемою юридичних та політологічних досліджень. Рада Безпеки Організації Об'єднаних Націй (ООН) виявилася не в змозі не тільки попередити виникнення конфлікту, але й вжити будь-яких можливих заходів щодо його врегулювання. Як результат, низка регіональних європейських організацій виявилася втягнутою у кризу на сході України. У статті розглядаються механізми діяльності ключових європейських структур та організацій, спрямовані на запобігання, послаблення та врегулювання конфлікту в Україні. Визначено специфіку методів, що застосовуються кожною організацією, оцінюється успішність їх діяльності та пропонуються шляхи підвищення ефективності їх впливу та залученості у розв'язання російсько-українського конфлікту. Досліджено міжнародну реакцію європейської спільноти на конфлікт у Криму та на сході України; розглянуто підходи, діяльність та зусилля ОБСЄ, ЄС та Ради Європи щодо врегулювання конфлікту. По мірі поглиблення кризи в Україні, завдання Моніторингової місії ОБСЄ включали: полегшення доступу міжнародних експертів до місця аварії рейсу МН17, моніторинг виконання мінських домовленостей, сприяння діалогу на місцевому рівні для досягнення тимчасового перемир'я, участь у координаційних групах гуманітарного сектору, постійне інформування місцевих, регіональних, національних та міжнародних ЗМІ про поточний стан подій. Відповідно, ситуація не повинна зводитися виключно до конфлікту між Україною та Росією, оскільки становить загрозу не лише територіальній цілісності України, але й безпеці в Європі, тому діяльність міжнародних організацій слід оцінювати всебічно, з акцентом на необхідності дотримання міжнародного права всіма зацікавленими сторонами.

Ключові слова: колективна безпека, агресія, ОБСЄ, російсько-українська війна, політика європейської безпеки, ЄС, Рада Європи, моніторингова місія.